

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 15/

Relikty sídla zaujaly část levobřežní ostrožny v meandru Říčky 2 km západně od Horákova ve výši 305 m n.m. V bezprostředním sousedství jižně, na opačné straně řeky, se nachází velkomoravská lokalita Staré Zámky u Líšně. Sídlo bylo zbudováno v prostoru prehistorického hradiska, jehož tři příčné příkopy přerušily velmi úzkou přístupovou šíjí¹. Na části rozšířené rovinné plochy temene ostrohu se reliéfně rýsu - je neúplná, přibližně obdélná ohrada /40x34 m/, z níž zůstala rozvalená zeď. V jejím jihozápadním rohu je destrukce oblélné budovy /20x9 m/, resp. její zahloubená část. Ve středu ohrazené plochy je čtyřhranný valový útvar /10x9 m/ narušený amatérskou sondou, v níž se však neobjevilo zdvo očekávané centrální věže. V jihovýchodní části svažující se plochy ostrožny je hluboká okrouhlá deprese, patrně pozůstatek studny nebo jámky na vodu. Je zajímavé, že úplně chybí příkopy kolem sídla, což lze vysvětlit existencí staršího opevnění a palisády na okraji strmých svahu. Zděné sídlo pak bylo jen vydělenou akropolí celé využitě plochy.

Po polovině 14. stol. byla ves v rukou příslušníku brněnského patriciátu, což je zachyceno ve zmínkách z let 1355 a 1371 /ZDB III, 99; V, 478/. Počátkem 15. století drží Kobylnice s tvrzí a Horákov Václav Herynk ze Sloupna, jenž r. 1420 přikoupil i Ponětovice /K r. 1407 ZDB IX, 164; XII, 83/. Důvod ke stavbě sídla vyvstal asi s dělbou majetku mezi bratry Mlotu /r. 1466 se píše z Ponětovic, ZDB XIV, 115/, Jana Herynka a Ondřeje ze Sloupna /ZDB XIII, 222/. V souvislosti s tím asi vznikla tvrz v Ponětovicích a sídlo v Horákově, po kterém se píše Ondřej. V deskovém zápise se jmenuje castrum, neboť Ondřej zapisuje své ženě Heleně věno na "poli, jež prve k hradu náleželo" /ZDB XIII, 66; Nekuda-Unger 1981, 125/. Z uvedeného vyplývá výstavba sídla po husitských válkách a po předpokládaném zničení za válek česko-uherských vznikla nová tvrz ve vsi. R. 1529 se uvádí les jménem Hrad /ZDB XXIII, 23/. Tvrz po integraci panství zpusila také - v r. 1563 se jmenuje pusté tvrzisko /ZDB XXVIII, 34/. Zlomky středověké keramiky ukazují rovněž na pozdní dobu života lokality v 15. století. Fragmety cihel dokládají jejich užití v oblasti východně od Brna /Orlov, Vildenberk/.

Poznámka:

1/ Poslední, vytesaný ve skále, byl asi upraven v souvislosti se sídlem.

Literatura:

Nekuda, V. - Unger, J. 1981: Hrádky a tvrze na Moravě, Brno.

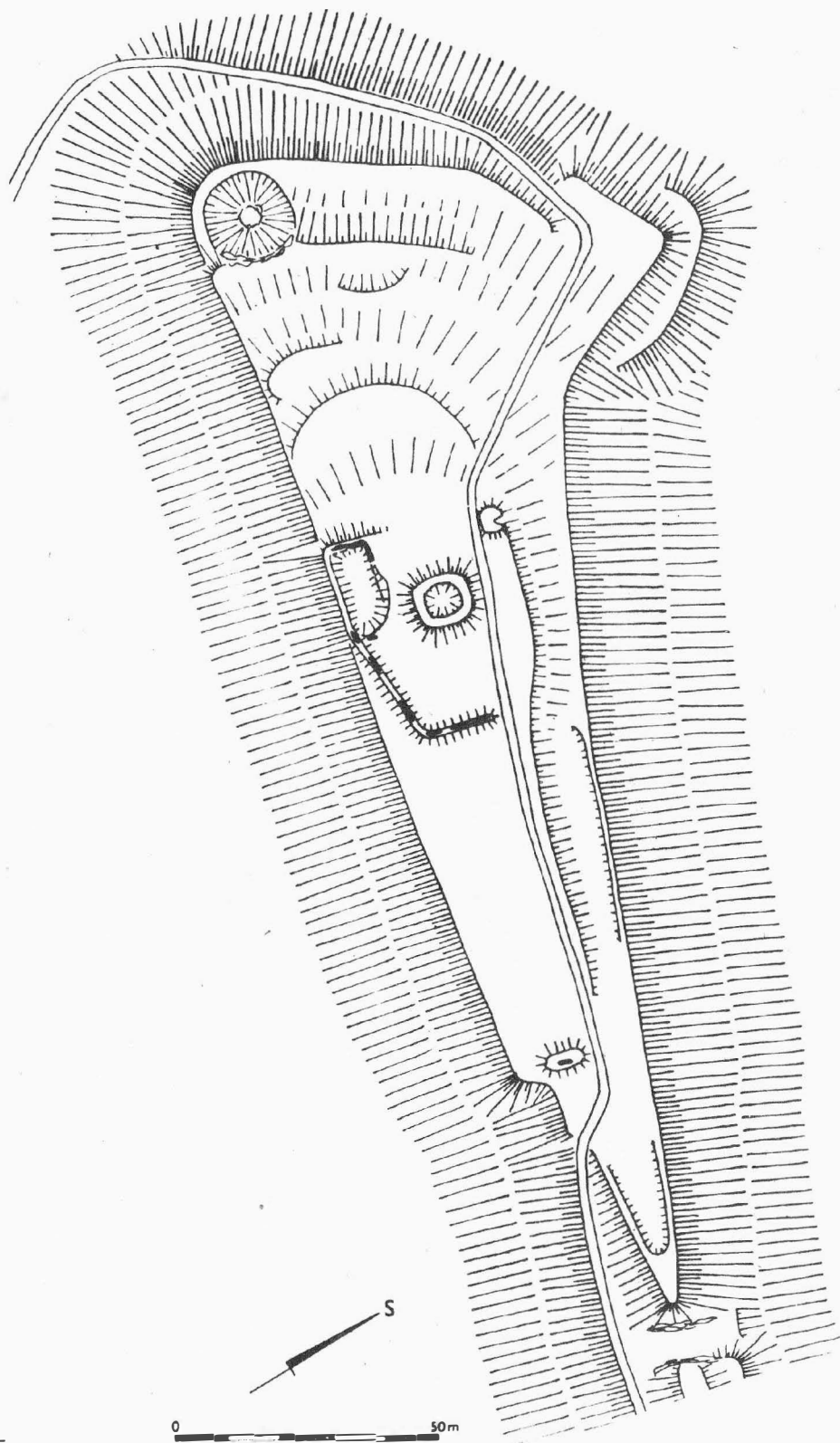
Oberflächenuntersuchung des mittelalterlichen Wohnsitzes bei Horákov, Kat. Geb. Horákov /Bez. Brno-venkov/. Die Reste des Wohnsitzes nahmen die linksuferige Sporenlage oberhalb des Říčka-Flusses gegenüber dem grossmährischen "Staré Zámky" ein und nützten die Befestigung des prähistorischen Burgwalles aus. Das Rechteck des zerstörten Walles /40 x 34 m/ hatte in der südwestlichen Ecke einen Bau /20 x 9 m/ und in der Mitte ist ein viereckiges Wallgebilde im Ausmasse von 10 x 9 m. Die rundliche Depression nach einem Brunnen oder Zisterne befindet sich im Südwesten der Sporenlage. Der befestigte Wohnsitz wurde scheinbar nach den Hussitenkriegen von Ondřej ze Sloupna errichtet /im Jahre 1464 wird castrum angeführt/. Er wüstete scheinbar in den böhmisch-ungarischen Kriegen /im Jahre 1529 wird der Wald Hrad genannt/ und wurde durch eine Feste beim Hof ersetzt.

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 16/

Zbytky hradu jsou situovány na nevelkém výběžku z náhorní roviny do údolí Svitavy 2,6 km vjv od Ůtěchova v nadmořské výšce 390 m n.m. Asfaltová lesní silnice je obchází v bezprostřední blízkosti a odtud klesá po úbočí k Adamovu. Hrad je vymezen šestiúhelným valem, který zůstal po rozesuté ohradní zdi, na západě jsou relikty vstupního věžovitého objektu. Hradba byla 1 m silná, což je zřejmě z jediného zachovaného úseku s oboustranným lícem na severozápadní straně. Poněkud excentricky vystupuje z ohrazené plochy podlouhlý pahorek ukrývající relikty hradního jádra. Bylo blokové /10x28,5 m/, původní vstup z jihu je vyznačen terénním stupněm a mělo tři prostory doložené výraznými prohlubněmi. Dva krajní byly menší, střední byl dlouhý 16 m. Je pravděpodobné, že se jednalo o zdvojnásobnou dispoziční s mezi - lehlou palácovou částí. Prostory ve věžích byly jistě také obytne.

Nepřilíš velké rozměry stavby vedly k zařazení objektu do publikace V. Nekudy a J. Ungera /1981, 259/ ač všechny čtyři prokazatelné písemné zmínky hovoří o hradě. V nejstarší z r. 1364 datuje na "Ronově; našem novém hradě" listinu Čeněk Krušina z Lichtenburka a další následující v 1. 1365 a 1366 /CDM IX.

Obr. 15.

Horákov /okr. Brno-venkov/. Půdorysná dispozice dochovaných zbytků středověkého sídla. - Grundrissdisposition der erhaltenen Reste des mittelalterlichen Wohnsitzes.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné